

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

ס.

עין משפט
גר מצוה

(א) קידושין (טו, ג) (ו) מ"ק כ: כו. ע"ש ז"ע. (ז) מ"ק ס"ז, (ח) נב"א: (ט) משנה (מכות ה:), (י) ע"י חסד ד"ח קדושין, (יא) נב"א: משנה.

תורה אור השלם

1. מכשפה לא תחיה: שמות כב יז.
2. כל שכב עם בהמה מות ימות: שמות כב יח.
3. את חקתי תשמרו בהמתך לא תרביע בלאים שורך לא תורע בלאים ובגד בלאים שעטנו לא יעלה עקרי: ויקרא ט יט.
4. ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בדם אני יי: ויקרא יח ה.
5. ואהרן בא אליו והוא ישב בעלית המוקד אשר לו לבדו ויאמר אהרן דבר אללהים לי אלך והקם מעל הבסאי: שופטים כ ג.
6. ויבא אלעזר בן חזקיהו אשר על הבית וישבא הספר ויואח בן אסף המוזכר אל חזקיהו קרועי בגדים ויגיד לו הדבר רב שקר: מלכים ב יח לו.
7. ואלישע ראה והוא מצעק אבי אבי רבב ישראל ויקרעו ולא יאחזו עוד ויחזק בגדיו ויקרעם לשנים קרעו: מלכים ב יב יב.
8. ויהי בשמע המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו ויתקם בשוק ויבא בית מלכים ב יט א יי.

מוסר רש"י

חקים שחקתי לך כבר. מלל כתיב ושמרתם את חקתי משמע את חקתי אשר מעולת תשמרו, מלמד שזהו את נח ונח ע"ה, ואלו הן חקיים בהמתך לא תרביע שכן לא תורע ויאמר ויעתם בלאים שאתם אומר שחקתם לך כבר, דומה דכמה דני המסויים והיינו הרכבה (קדושין סו). והעדים אין חייבין לקרוע. בשעה שמעידן לפני ב"ד פלוגי ביתך את השם, שכבר קרעו בשעה ששמעו. שנין (מ"ק כב: יח).

מכשפה לא תחיה וכל שוכב עם בהמה. סמוכין הן צפרשת ואלה המשפטים: **את חקתי תשמרו.** כשהזכיר ישראל צפני בהמתך לא תרביע וגו' פתח בהו קרא את חקתי תשמרו מה שלא פתח בן שאלר מןקומות שמע מינה הכי קאמר להו את חקתי שחקתי כבר לצני נח תשמרו ואלו הן בהמתך לא תרביע בלאים אכל על חרישת שור וחמור לא יזהרמים: **שדך לא תורע בלאים.** זריעה זו אינה זריעה ממס ללא נטווו בני נח על כלאי הכרס אלא שלא להרכיב האילן על שאינו מינו דלא תורע דומיא ללא תרביע מה בהמה בהרבעה דבר המסויים על דבר המסויים: **מה בהמה בין בארץ בין בחו"ל.** דחובת הגוף שאינה תלויה בחובת הארץ נפקא לן בקדושין (טו, ג). לנוהגת אפילו בחו"ל: **אלא מעשה ושמרתם את חקוטי.** דכתיב בכל התורה כולה הכי נמי דנטווו בני נח עליהם: **הכל כתיב את חקוטי תשמרו.** להקדים חקים למצוות שמירה דמשמע חקים דמעיקרא. ואת"ל דגזי שביעית ויוכל כתיב נמי את משפטי מעשו ואת חקתי תשמרו: **להקדים נמי חקים למצוות שמירה** התם כיון דרישא דקרא כתיב את משפטי מעשו ארמיה למיכתב ואת חקוטי תשמרו: **שם בן ארבע אופיות.** שם הוא ולא צעינן שם המפורש בן ארבעים ושנים אופיות: **ושם המפורש.** כלומר שם המיוחד: **קרועי בגדים.** על גדופין ששמעו מפי רבשקה דכתיב (מלכים ג יט) אשר שלחו מלך אשר [אלדנין] למרץ אלהים חי: **מבטלת.** בשעה שמעידין בפירוש מה ששמעו אינן חייבין לקרוע: **הא שמעו השתא.** מפי עזמנ: **השומע אזכרה.** צרכת השם מפי העובד כוכבים אינו חייב לקרוע: **וא"ת.** הרי קרעו על רבשקה ישראל מומר: **היה: בזמן הזה.** שאנו בגלות ואין אימת ב"ד מוטלת עליהם לדון חייבי מיתות: **נאמלא כל הבגד קרעו.** לפי שהדבר תדיר לפי שאין מתיראין מב"ד: **מי גמורי.** עובדי כוכבים שם המיוחד כל כך שמקללין צו תמיד דקאמר נתמלא כל הבגד כולו קרעו: **אלא לאו צננו.** תדיר. ובזמן הזה הוא דלא קרעין משום דנתמלא כל הבגד וכו' **אבל בזמן ב"ד קורעין על עובד כוכבים ואלנו:** ומועלה הוא דעבוד רבנן. דדיני ממונות ודיני נפשות שהנריכו כל העדים לפרש עדותן: **הכל צרכת השם** דלא אפשר לפרש מפני כבוד השם: **אוקמוה אדאורייתא.** וקטלינן ליה בהאי עדות: **דאי סלקא דעתך.** צעלמא פסול עד שיפרשו כולם: **אנו הכל משום דלא אפשר קטלינן ליה לגברא.** בלא העדאת עדים: **ר' עקיבא.** צמסכת מכות (ד, ה) דמקיש שלשה לשנים דאם נמלא שלישי קרוב או פסול עדות של כולן בטלין הלכך צדקינן ליה בהדייהו דאי מתוס או מתחש מצטלין לנסודתייהו: מתני'

חקים שחקתי לך כבר. תימה תיתסר נמי ללאים מהכל דכתיב בהאי קרא צד ללאים שעטנו לא יעלה עליך ועוד קשה למה לי את חקוטי תיפוק ליה מדכתיב למינהו צמעשה צראשית צאילנות וצבהמה דצפ' אלו טריפות (חולין דף ט: ושס). משמע דאי הוה כתיב למינהו צדשאים ה"א דאסירי בני נח להרכיב שני דשאין זה על זה וע"ק הא דאמרינן ס"פ הפרה (ב"ק דף נה. ושס) המרביע שני מינים צדים לוקה אתיא למינהו צמעשה מיצשה תיפוק ליה מדכתיב למינהו צגופייהו ומפרט"ל דאי לאו את חקוטי ה"א למינהו לאו לאיסור כתיב ולי לאו למינהו ה"א את חקוטי שחקתי לך כבר צמרה והא דפריך אלא מעתה ושמרתם את חקוטי אע"ג דלא מוקמינן האי צבני נח אלא משום דאשכחן למינהו צמעשה צראשית פריך שפיר דדילמא כי היכי דהאי לא קאי צבני נח האי נמי לאו צבני נח קאי ואת"ל כיון דלא מחייבי רבנן צבני נח לא צהרבעה ולא צהרכבה אלא לא דריש למינהו אס כן אתי סוגיא דפרק הפרה ודאלו טריפות לא כרבנן וי"ל דנהי דלא דרשו רבנן למינהו גזי בני נח משום דלא כתיב צננוו דלאם גבי ישראל דרשינן כיון דאשכחן דנטווו ישראל על הכלאים ונפקא מינה לענין דגיס אי נמי לא הוה אסרינן הרכבה צאילנות צירשאל מדרש מה בהמתך בהרבעה אף שדך בהרכבה דלא הוה מפיקין קרא ממשמעויה דכתיב לא תורע אי לאו דאשכחן כבר למינהו צמעשה צראשית וניחא השתא דמילתא דשמואל דמיימי הכל דחקוטי שחקתי לך כבר איתא נמי צשיליה פ"ק דקדושין (דף טו). ואתי אפילו כרבנן והשתא ההוא דהרכיב שני דשאים דפרק אלו טריפות (חולין דף ט. ושס) לרבנן קמיציעיל ליה אע"ג דמתני' היא צפ"ק דכלאים [מ"ו] אין נוטעין ירק צדיק מ"מ קמיציעיל ליה אי חשבי ליה דשאים כמאן דכתיב בהו למינהו משום דאסכים רחמנא על ידיהו לאסור בחו"ל כמו הרכבת אינן מדרשא דשמעתין: **חקוטי דהשתא.** מה ששקשה צקונטרס מדכתיב גבי שביעית ויוכל את משפטי מעשו ואת חקוטי תשמרו לא דק דלא כתיב הכי אלא צפרשת צהר סני כתיב ועשייתם את חקוטי ואת משפטי תשמרו והא קרא דאיתי צקונטרס צפרשת אחרי מות גזי עריות כתיב ושפיר מ"ל שחקתי לך כבר דבני נח נלטווו על העריות ואת"ל דהאי קרא דפריך מינה הש"ס ושמרתם את חקוטי התם נמי כתיב מכל מקום מסתבר דבכל התורה איירי דמסיים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם: **אתיא קריעה קריעה.** תימה דצי"ב דמו"ק (דף כ: ושס) דליף קריעה מעומד מדכתיב ויקם איוב ויקרע ילף נמי דלא מאחין קריעה מהכל: **המלך קריע.** תימה היאך אמרו למלך מה ששמעו צפירוש הא גזי עדים תנן (לעיל דף טו). כל היום היו דנין את העדים צבנוי: וליחשוב

דאמר רבי חייא השומע אזכרה בזמן הזה אינו חייב לקרוע שאם אי אתה אומר בן נתמלא כל הבגד קרעו מומאן אולימא מישראל מי פקירי כולי האי אלא פשיטא מעובד כוכבים ואי שם המיוחד מי גמורי אלא לאו בכינוי ושמע מינה בזמן הזה הוא דלא הא מעיקרא חייב שמע מינה: השני אומר אף אני כמוהו: אמר ר"ל שמע מינה יאף אני כמוהו כשר בדיני ממונות ובדיני נפשות ומועלה הוא דעבד רבנן והכא כיון דלא אפשר אוקמוה רבנן אדאורייתא דאי ס"ד פסול הכא משום דלא אפשר קטלינן לגברא: והשלישי אומר אף אני כמוהו: סתמא צכר"ע דמקיש ג' לשנים: מתני'

קבו א מיי פ"ט מהל' כלאים הלכה א ופ"א שם הל"ו ופ"י מהל' מלכס הל"וין [טוש"ע י"ד סימן ל"ו סעיף א ב] [וס"י דלה סעיף ב ג]: קבו ב מיי פ"ב מהל' ערו"ם הלכה ז: ק"ז ג מיי פ"ב מהלכות ערו"ם הל"ם ופ"ח מהלכות אכל ה"א סמג לאחין טו ועשין צ טוש"ע י"ד סימן שמ סעיף א: ק"ח ד מיי פ"ב מהל' ערו"ם הל"ם ופ"ט מהלכות אכל הל"ו טור ש"ע שם סעיף לו: ק"ח ה מיי פ"ב מהל' ערו"ם הל"ם ופ"ט מהלכות אכל ה"א סמג שם טוש"ע שם סעיף לו: ק"ו ז ח ט מיי פ"ב מהל' ערו"ם הל"ם ופ"ט מהלכות אכל הל"ו ז ופ"ט מהלכות אכל הל"ו ז ח טוש"ע שם סעיף לו: ק"ב י מיי פ"ב מהל' ערות הל"ם סמג עשין קו טוש"ע חו"מ סימן כח סעיף י בהג"ה וע"ש:

